

Niemcy: kompromis w sprawie rozbudowy OZE

Michał Kędzierski

W ostatnich tygodniach w Niemczech podjęto szereg działań, które mają na celu odblokowanie rozbudowy odnawialnych źródeł energii (OZE). Najważniejszym z nich jest osiągnięcie 18 maja przez posłów CDU/CSU i SPD porozumienia w sprawie regulacji dotyczącej odległości nowych wiatraków od zabudowań. Po wielomiesięcznym sporze koalicjanci uzgodnili, że zarówno o wprowadzeniu, jak i o zasadach obowiązywania minimum 1000-metrowej odległości od osiedli mieszkalnych będą mogły decydować poszczególne kraje związkowe. Postulowana przez chadeków regulacja miała pierwotnie mieć jednolity charakter dla wszystkich landów z wyjątkiem Bawarii, gdzie podobnie jak w Polsce obowiązuje bardziej restrykcyjna tzw. reguła 10H (odległości wynoszącej dziesięciokrotność wysokości wiatraka). Porozumienie koalicyjnych frakcji obejmuje ponadto niezwłoczne zniesienie limitu subsydiowania energii pozyskiwanej z małych i średnich paneli słonecznych. Zgodnie z obecnymi przepisami po przekroczeniu 52 GW łącznej zainstalowanej mocy instalacji fotowoltaicznych na terenie Niemiec kolejne panele nie mogłyby już liczyć na gwarantowaną stałą taryfę.

12 maja Federalne Ministerstwo Gospodarki i Energii, Federalna Agencja Sieci, Federalna Agencja Morska i Hydrograficzna oraz rządy landów nadmorskich i operatorzy sieci przesyłowych podpisali porozumienie w sprawie zwiększenia planów rozbudowy morskich farm wiatrowych na 2030 r. z 15 do 20 GW. Każda ze stron umowy zobowiązała się do podjęcia odpowiednich działań w celu umożliwienia jej realizacji. Ponadto resort gospodarki i energii przedstawił 5 maja propozycję korzyści finansowych dla gmin, na których terenie miałyby powstawać nowe farmy wiatrowe, co ma zwiększyć akceptację społeczną dla ich budowy. Propozycja obejmuje obowiązkową opłatę, którą operator instalacji miałby raz do roku odprowadzać do budżetu gminy (średnio miałyby ona wynieść ok. 20 tys. euro), oraz opcjonalnie dodatkową, obniżoną taryfę za prąd dla jej mieszkańców (oznaczającą dla przeciętnego gospodarstwa domowego oszczędność do 200 euro rocznie).

Komentarz

- Osiągnięcie kompromisu w sprawie regulacji odległościowej ma znaczenie kluczowe, bowiem od jej wprowadzenia posłowie chadecji uzależniali wdrożenie pozostałych, uzgodnionych zmian w ramach rządowego pakietu klimatycznego z września 2019 r. (w tym zwłaszcza zniesienia limitu w zakresie subsydiowania fotowoltaiki czy rozbudowy morskich farm wiatrowych). Zarazem porozumienie stanowi ustępstwo ze strony frakcji CDU, która obstawała przy nadaniu jednolitego i obligatoryjnego charakteru normom dla

wszystkich landów (z wyjątkiem Bawarii). Według chadeków wprowadzenie jednej minimalnej odległości – oprócz korzyści finansowych dla gmin i mieszkańców – miało z jednej strony zwiększyć akceptację społeczną dla nowych wiatraków, a z drugiej być odpowiedzią na krytyczne wobec ich budowy nastroje w części elektoratu CDU/CSU, które obecnie są zagospodarowywane przez Alternatywę dla Niemiec. Przeciw wprowadzeniu dodatkowego obostrzenia oponowali m.in. przedstawiciele SPD i Zielonych, a także większości landów oraz lobby sektora OZE. Przedsiębiorcy z tej branży wskazywali, że takie rozwiązanie może nawet o połowę ograniczyć przestrzeń pod rozbudowę lądowych farm wiatrowych.

- Kształt kompromisu w sprawie regulacji odległościowej potwierdza istotny wpływ landów na politykę energetyczną Niemiec. Większość krajów związkowych od początku sprzeciwiała się nadaniu regulacji obowiązkowego i jednolitego charakteru, nawet w przypadku możliwości późniejszego odstąpienia od jej wdrożenia. Skorzystanie z klauzuli *opt-out* wiązałoby się bowiem z koniecznością wytłumaczenia obywatelom powodów rezygnacji ze stosowania bardziej restrykcyjnych zasad. Szczególnie północne landy o dogodnych warunkach dla OZE oraz te współrządzone przez Zielonych (11 z 16 krajów związkowych) dostrzegają zaś w ich rozbudowie nie tylko instrument polityki klimatycznej, lecz także korzyści gospodarcze. Odrębne potraktowanie Bawarii już na etapie uzgadniania przez rząd Angeli Merkel pakietu klimatycznego wynika natomiast z udziału bawarskiej CSU w koalicji rządowej na szczeblu federalnym.
- Rozwiązanie sporu o regulację odległościową ma kluczowe znaczenie dla odblokowania rozbudowy OZE w Niemczech. Od 2018 r. kryzys branży wiatrowej pogłębia się. W 2018 r. łączna zainstalowana moc nowych farm wiatrowych wyniosła 2,5 GW, a w ubiegłym roku – jedynie 1,1 GW, podczas gdy średni roczny przyrost w latach 2015–2017 wynosił około 4,5 GW. Kryzys spowodowały m.in.: przeciągające się postępowania o wydawanie zezwoleń na budowę, pozwy sądowe organizacji środowiskowych i mieszkańców, obiekcje Bundeswehry oraz Agencji Bezpieczeństwa Lotów (DFS), a także prawne ograniczanie powierzchni pod budowę. Czarne chmury zawisły także nad branżą solarną, bowiem ustawowy limit wsparcia finansowego dla nowych paneli (wynoszący 52 GW łącznej zainstalowanej mocy) ma zostać osiągnięty latem br. i ze względu na brak decyzji o jego zniesieniu banki wstrzymały przyznawanie kredytów pod nową infrastrukturę. Rząd przygotowuje ponadto kolejne instrumenty dla ułatwienia inwestycji w OZE, m.in. zapowiada ujednolicenie zasad przyznawania zgody środowiskowej oraz skrócenie do jednej instancji drogi sądowej w przypadku pozwów przeciw inwestycjom w nowe wiatraki.
- Odblokowanie i przyspieszenie rozbudowy instalacji OZE ma kluczowe znaczenie dla powodzenia transformacji energetycznej w RFN. Niemcy przyjęły cel zużycia 65% energii elektrycznej z OZE w 2030 r. (w 2019 r. wskaźnik ten wynosił 42%). Odnawialne źródła z energetyką wiatrową i słoneczną na czele mają w założeniu zastępować wygaszane elektrownie jądrowe (do końca 2022 r.) i węglowe (według projektu ustawy od tego roku). Rząd zakłada, że do 2030 r. łączna zainstalowana moc powinna wzrosnąć do 67–71 GW w przypadku lądowych farm wiatrowych (53 GW w 2019 r.) oraz do 98 GW w przypadku fotowoltaiki (49 GW w 2019 r.). Brak zakładanej rozbudowy OZE będzie skutkował wzrostem zapotrzebowania na gaz ziemny w elektroenergetyce lub nawet zmianą

harmonogramu wyjścia z węgla.